

Dz. U. 2021 poz. 1774

**OBWIESZCZENIE
MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

z dnia 16 września 2021 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2020 r. poz. 619), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą z dnia 30 marca 2021 r. o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 794) oraz zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem 15 września 2021 r.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity ustawy nie obejmuje art. 16 ustawy z dnia 30 marca 2021 r. o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 794), który stanowi:

„Art. 16. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 11–15, które wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 2021 r.”.

Marszałek Sejmu: *E. Witek*

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej
Polskiej z dnia 16 września 2021 r. (poz. 1774)

USTAWA

z dnia 2 września 1994 r.

o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych

Uznając, że przymusowe zatrudnianie żołnierzy zastępczej służby wojskowej w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach wydobywania rud uranu i batalionach budowlanych stanowiło szczególnie rodzaj represji z przyczyn politycznych, uchwala się, co następuje:

Art. 1. 1. Żołnierzom:

- 1) zastępczej służby wojskowej, którzy w latach 1949–1959 byli przymusowo zatrudniani w kopalniach węgla, kamieniołomach oraz w zakładach pozyskiwania i wzbogacania rud uranowych,
 - 2) z poboru w 1949 r., którzy byli wcieleni do ponadkontyngentowych brygad „Służby Polsce” i przymusowo zatrudniani w kopalniach węgla i kamieniołomach,
 - 3) przymusowo zatrudnianym w batalionach budowlanych w latach 1949–1959
- przysługuje, z zastrzeżeniem ust. 2, świadczenie pieniężne.

2. Świadczenie pieniężne i uprawnienia przewidziane ustawą nie przysługują żołnierzom Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Wojsk Ochrony Pogranicza odkomenderowanym w 1956 r. do kopalń węgla bez selekcjonowania politycznego określonego kategorią zastępczej służby wojskowej oraz żołnierzom, którzy w ramach werbunku ochotniczego zawarli umowę o pracę w górnictwie węglowym.

3. (uchylony)

4. Osobie uprawnionej jednocześnie do świadczenia pieniężnego, o którym mowa w ust. 1, do dodatku kombatanckiego lub świadczenia przysługującego w wysokości tego dodatku określonych w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, do dodatku określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, a także do dodatku za tajne nauczanie przysługującego na podstawie odrębnych przepisów bądź do świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR przysługuje tylko jedno z tych świadczeń lub jeden z tych dodatków – wyższy lub wybrany przez zainteresowanego.

Art. 2. 1. Świadczenie pieniężne wynosi 222,01 zł¹⁾.

2. Kwota świadczenia pieniężnego ulega podwyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent od miesiąca, w którym jest przeprowadzana waloryzacja, z uwzględnieniem ust. 4.

3. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” co najmniej na 12 dni roboczych przed najbliższym terminem waloryzacji należną od tego terminu kwotę świadczenia pieniężnego, o którym mowa w ust. 1.

4. W 2002 r. świadczenie pieniężne nie podlega waloryzacji.

Art. 2a. 1. Osobom, o których mowa w art. 1 ust. 1, przysługuje ryczałt energetyczny określony w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

2. Ryczałt energetyczny przysługuje również wdowom po żołnierzach, o których mowa w art. 1 ust. 1, pobierającym emeryturę lub rentę.

3. W razie zbiegu prawa do ryczałtu energetycznego, o którym mowa w ust. 1 lub 2, z innych tytułów przysługuje jeden ryczałt energetyczny.

¹⁾ Aktualną kwotę świadczenia ogłasza, w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie art. 2 ust. 3 niniejszej ustawy, z tym że kwotę świadczenia aktualną od 1 marca 2021 r. ogłosił Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w komunikacie z dnia 26 lutego 2021 r. (M.P. poz. 222), wydanym na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 21 stycznia 2021 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 353).

4. W 2002 r. ryczałt energetyczny za korzystanie z energii elektrycznej, gazowej i ciepłej na cele domowe wynosi 88,23 zł.

Art. 2b. 1. Osobom, o których mowa w art. 1 ust. 1, przysługuje dodatek kompensacyjny określony w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

2. W razie zbiegu prawa do dodatku kompensacyjnego, o którym mowa w ust. 1, z prawem do dodatku kompensacyjnego przysługującego z innych tytułów przysługuje jeden dodatek kompensacyjny.

Art. 3. 1. Świadczenie pieniężne, dodatek kompensacyjny oraz ryczałt energetyczny przyznaje i wypłaca właściwy organ emerytalno-rentowy na wniosek osoby uprawnionej złożony w tym organie wraz z zaświadczeniem, o którym mowa w art. 5 ust. 1:

- 1) osobie pobierającej emeryturę lub rentę – wraz z tą emeryturą lub rentą;
- 2) osobie mającej ustalone prawo do emerytury lub renty, której wypłata została zawieszona – kwartalnie, w trzecim miesiącu kwartału.

2. Na wniosek osoby, o której mowa w art. 1 ust. 1, zamieszkałej za granicą w państwie członkowskim Unii Europejskiej, państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) lub w państwie, z którym Rzeczpospolitą Polską łączy umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych przewidująca transfer emerytur lub rent, świadczenie pieniężne, dodatek kompensacyjny oraz ryczałt energetyczny wypłaca się z emeryturą, uposażeniem w stanie spoczynku lub innymi świadczeniami, w państwie zamieszkania, na rachunek bankowy tej osoby za granicą lub w innej formie wskazanej przez organ emerytalny lub rentowy, w terminach i trybie ustalonym przez ten organ. Wypłata jest dokonywana w walucie wymienialnej.

3. Przepis ust. 1 stosuje się również do osób, o których mowa w art. 1 ust. 1, zamieszkałych za granicą w państwie, z którym Rzeczypospolitej Polskiej nie łączy umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych przewidująca transfer emerytur i rent.

4. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, organy emerytalno-rentowe właściwe do przyznawania i wypłacania świadczenia pieniężnego, dodatku kompensacyjnego oraz ryczałtu energetycznego, a także tryb przyznawania i wypłacania tych świadczeń osobom:

- 1) niemającym ustalonego prawa do emerytury lub renty,
 - 2) pobierającym świadczenie o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych
- mając na względzie sprawną wypłatę świadczeń.

Art. 4. Świadczenie pieniężne, dodatek kompensacyjny, ryczałt energetyczny i jednorazowe odszkodowanie oraz koszty ich obsługi finansowane są ze środków budżetu państwa.

Art. 5. 1. Świadczenie pieniężne, dodatek kompensacyjny oraz ryczałt energetyczny są przyznawane na podstawie zaświadczenia organu wojskowego potwierdzającego rodzaj i okres wykonywania przymusowego zatrudnienia w ramach zastępczej służby wojskowej, o której mowa w art. 1 ust. 1.

1a. Wydanie zaświadczenia, o którym mowa w ust. 1, powinno być poprzedzone zasięgnięciem przez organ wojskowy opinii właściwego stowarzyszenia zrzeszającego byłych żołnierzy górników bądź stowarzyszenia zrzeszającego byłych żołnierzy batalionów budowlanych. Opinia sporządzana jest nieodpłatnie.

2. Minister Obrony Narodowej określa, w drodze rozporządzenia, organy wojskowe właściwe do wydawania zaświadczeń, o których mowa w ust. 1, oraz tryb postępowania przed tymi organami.

Art. 5a. 1. Żołnierzem, o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 1, przymusowo zatrudnianym w zakładach pozyskiwania i wzbogacania rud uranowych jednorazowo przysługuje odszkodowanie w wysokości:

- 1) 22 200 zł – jeżeli u poszkodowanego orzeczono na stałe inwalidztwo I grupy lub całkowitą niezdolność do pracy oraz do samodzielnej egzystencji;
- 2) 15 850 zł – jeżeli u poszkodowanego orzeczono na stałe inwalidztwo II grupy lub całkowitą niezdolność do pracy;
- 3) 9510 zł – dla pozostałych poszkodowanych.

2. Podstawę do wypłaty odszkodowania stanowi zaświadczenie organu wojskowego, o którym mowa w art. 5 ust. 1.

3. Przyznanie i jednorazową wypłatę odszkodowania realizuje na wniosek poszkodowanego Biuro Roszczeń Byłych Pracowników Zakładów Produkcji Rud Uranu Państwowej Agencji Atomistyki w Kowarach.

Art. 6. Wiek emerytalny osób wymienionych w art. 1 ust. 1, przysługujący im na podstawie odrębnych przepisów, ulega skróceniu o okres przymusowego zatrudnienia w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach pozyskiwania i wzbogacania rud uranowych i batalionach budowlanych.

Art. 7. 1. Osobom, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z zatrudnieniem, o którym mowa w art. 1 ust. 1, przysługują świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.

2. Za inwalidztwo pozostające w związku z zatrudnieniem, o którym mowa w art. 1 ust. 1, uważa się inwalidztwo będące następstwem zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób powstałych w związku z tym zatrudnieniem.

3. Związek zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób z zatrudnieniem w miejscach, o których mowa w art. 1 ust. 1, ustala wojskowa komisja lekarska.

4. Grupę inwalidztwa, datę jego powstania oraz związek inwalidztwa z zatrudnieniem w miejscach, o których mowa w art. 1 ust. 1, ustala lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub komisja lekarska Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej.

Art. 7a. 1. Osobom, o których mowa w art. 1 ust. 1, znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, zdrowotnej oraz w związku z zaistnieniem zdarzeń losowych, może być przyznana pomoc pieniężna – jednorazowa lub okresowa.

2. Pomoc pieniężna jednorazowa może być przyznana w szczególności na:

- 1)²⁾ pokrycie – w części lub całości – kosztów zakupu wyrobów medycznych;
- 2) dostosowanie pomieszczeń mieszkalnych do rodzaju niepełnosprawności.

3. Pomoc pieniężna okresowa może być przyznana w szczególności na:

- 1) zaspokojenie potrzeb bytowych i ochronę zdrowia w przypadku długotrwałej choroby powodującej wzrost kosztów utrzymania, zakupu leków, środków opatrunkowych oraz dojazdów do zakładów leczniczych na zabiegi medyczne i rehabilitacyjne;
- 2) opłacenie pomocy pielęgnacyjnej niezbędnej z uwagi na wiek oraz stan zdrowia.

4.³⁾ Pomoc pieniężna jednorazowa może być przyznana, jeżeli:

- 1) dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty odpowiadającej 290% najniższej emerytury, ogłaszanej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 94 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 291, 353, 794 i 1621), zwanej dalej „najniższą emeryturą”;
- 2) dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 220% najniższej emerytury;
- 3) dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 350% najniższej emerytury, w przypadku gdy wnioskodawca pobiera rentę inwalidy wojskowego albo jest osobą całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji.

5.³⁾ Pomoc pieniężna okresowa może być przyznana, jeżeli:

- 1) dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty odpowiadającej 220% najniższej emerytury;
- 2) dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 150% najniższej emerytury.

6.³⁾ Pomoc pieniężna jednorazowa jest przyznawana do wysokości 150% najniższej emerytury, przy czym pomoc przeznaczona na pokrycie kosztów zakupu wyrobów medycznych jest przyznawana do wysokości 350% najniższej emerytury, a na dostosowanie pomieszczeń mieszkalnych do rodzaju niepełnosprawności jest przyznawana do wysokości 450% najniższej emerytury.

7. Pomoc pieniężna okresowa jest przyznawana do wysokości 100% najniższej emerytury miesięcznie.

8. Pomoc pieniężna okresowa jest przyznawana na okres do 6 miesięcy i nie częściej niż raz na 12 miesięcy.

9.⁴⁾ Pomoc pieniężna jednorazowa jest przyznawana nie częściej niż 2 razy w roku kalendarzowym.

²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 5 pkt 1 ustawy z dnia 30 marca 2021 r. o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 794), która weszła w życie z dniem 30 maja 2021 r.

³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 5 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.

10. Pomoc pieniężna jest przyznawana na wniosek osoby uprawnionej w drodze decyzji administracyjnej wydawanej przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

11. Wniosek o przyznanie pomocy pieniężnej zawiera imię lub imiona oraz nazwisko, datę urodzenia, numer PESEL, dane teleadresowe: adres miejsca zamieszkania lub adres korespondencyjny, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej, nazwę banku i numer rachunku bankowego lub nazwę spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej i numer rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, na który ma zostać wypłacona pomoc pieniężna, dochód netto wnioskodawcy, a także imię, nazwisko, stopień pokrewieństwa oraz dochód netto osób, z którymi wnioskodawca prowadzi gospodarstwo domowe.

12. Do wniosku o przyznanie pomocy pieniężnej należy dołączyć odpowiednio kopie dokumentów, które będą stanowić podstawę ustalenia stanu zdrowia, sytuacji rodzinnej i materialnej wnioskodawcy lub osób prowadzących wspólne gospodarstwo domowe z wnioskodawcą:

- 1) orzeczenia o inwalidztwie, o niezdolności do pracy lub o stopniu niepełnosprawności;
- 2) dokumentu potwierdzającego wysokość dochodu netto, w szczególności aktualnej decyzji o waloryzacji renty lub emerytury lub zaświadczenia pracodawcy o wysokości wynagrodzenia za pracę;
- 3) nakazu płatniczego podatku rolnego oraz zaświadczenia z urzędu gminy o wielkości gospodarstwa rolnego w hektarach przeliczeniowych;
- 4) zaświadczenia o kontynuowaniu przez dziecko wnioskodawcy nauki w gimnazjum, szkole ponadgimnazjalnej, szkole ponadpodstawowej lub szkole wyższej;
- 5) decyzji o uznaniu lub odmowie uznania danej osoby za bezrobotną oraz utracie statusu bezrobotnego, przyznaniu, odmowie przyznania, wstrzymaniu lub wznowieniu wypłaty oraz utracie lub pozbawieniu prawa do zasiłku, stypendium i innych finansowanych z Funduszu Pracy świadczeń niewynikających z zawartych umów albo oświadczenia o pozostawaniu w ewidencji bezrobotnych lub poszukujących pracy.

13. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych może przyznać pomoc pieniężną na innych warunkach niż określone w ust. 4–7 i ust. 9.

Art. 7b. 1. Do spraw związanych z przyznawaniem pomocy pieniężnej przepisy art. 6 pkt 3, 10, 14 i 16, art. 8 ust. 3–13, art. 11 ust. 1, art. 12, art. 13, art. 98, art. 100, art. 104, art. 105, art. 106 ust. 1, 3a i 5, art. 107 ust. 5b–5d i art. 109 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 i 2369 oraz z 2021 r. poz. 794 i 803) stosuje się odpowiednio.

2. Jako kwotę dochodu, o którym mowa w art. 8 ust. 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, przyjmuje się kwotę ustaloną zgodnie z art. 9 ust. 6 tej ustawy.

3. Do dochodu nie wlicza się pozostałych świadczeń pieniężnych, o których mowa w art. 36 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, kwoty zasiłku pielęgnacyjnego, o którym mowa w art. 16 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111 oraz z 2021 r. poz. 1162), kwoty dodatku pielęgnacyjnego, o którym mowa w art. 75 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, oraz pomocy pieniężnej.

Art. 7c. Pomoc pieniężna jest finansowana ze środków budżetu państwa.

Art. 7d. Osoby, o których mowa w art. 1 ust. 1, korzystają z pierwszeństwa do środowiskowej opieki socjalnej w miejscu zamieszkania, w uzyskaniu miejsc w domach pomocy społecznej, w szczególności w domach przeznaczonych dla kombatantów.

Art. 8. W sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 9. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia⁵⁾.

⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 5 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.

⁵⁾ Ustawa została ogłoszona w dniu 20 października 1994 r.